

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2020. március 11.^(*)

„Előzetes döntéshozatal – Fogasztóvédelem – 93/13/EGK irányelv – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – Devizában nyilvántartott kölcsönszerződés – A 4. cikk (1) bekezdése – A keresettel támadott feltétel tisztességtelen jellegének értékelése céljából a szerződés összes többi feltételének figyelembevétele – A 6. cikk (1) bekezdése – A szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által hivatalból történő vizsgálata – Terjedelem”

A C-511/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) a Bírósághoz 2017. augusztus 21-én érkezett, 2017. július 18-i határozatával terjesztett elő a

Lintner Györgyné

és

az **UniCredit Bank Hungary Zrt.**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Prechal tanácselnök (előadó), K. Lenaerts, a Bíróság elnöke, a harmadik tanács bírájaként eljárva, L. S. Rossi, J. Malenovský és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: E. Tanchev,

hivatalvezető: R. Șereș tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. szeptember 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az UniCredit Bank Hungary Zrt. képviseletében Lajer Zs., Szőke Á. és Pettkó-Szandtner J. ügyvédek,
 - a magyar kormány képviseletében Fehér M. Z., meghatalmazotti minőségben,
 - az Európai Bizottság képviseletében Havas L. és N. Ruiz García, meghatalmazotti minőségben,
- a főtanácsnok indítványának a 2019. december 19-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,
- meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 95., 29. o.;

magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

- 2 E kérelmet a Lintner Györgyné és az UniCredit Bank Hungary Zrt. (a továbbiakban: UniCredit Bank) között egy ingatlan jelzálogjoggal biztosított, devizában nyilvántartott kölcsönszerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelen jellege tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv huszonegyedik preambulumbekkezdése értelmében:

„mivel a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy ne alkalmazzanak tisztességtelen feltételeket az eladó vagy a szolgáltató fogyasztóval kötött szerződéseiben, de ha a szerződés mégis tartalmaz ilyen feltételeket, akkor azok ne legyenek kötelező érvényűek a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is kötelezi a feleket”.

- 4 Ezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ. [Helyesen: A 7. cikk sérelme nélkül valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát a szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével kell megítélni, tekintettel – a szerződéskötés időpontjára vonatkoztatva – a szerződéskötést kísérő valamennyi körülményre, valamint e szerződés vagy más olyan szerződés összes többi feltételére, amelytől e szerződés függ.]”

- 5 Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

- 6 A 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

- 7 Ezen irányelv 8. cikke szerint:

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

A magyar jog

- 8 A polgári perrendtartásról szóló, az alapjogvita elbírálása során alkalmazandó 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. §-ának (2) bekezdése szerint:

„A bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. [...]”

9 A Pp. 23. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A törvényszék hatáskörébe tartoznak:

[...]

k) a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában indított perek;

[...]”

10 E törvény 73/A. §-ának (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A jogi képviselő kötelező:

[...]

b) a törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartozó perekben, a per minden szakaszában, a jogorvoslati eljárás során is [...]”

11 A Pp. 215. §-a értelmében:

„A döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen; ez a szabály a főkövetelés járulékaire (kamat, költség stb.) is kiterjed.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

12 Lintner Györgyné 2007. december 13-án ingatlan jelzálogjoggal biztosított, devizában nyilvántartott kölcsönszerződést kötött az UniCredit Bankkal. E szerződés bizonyos olyan feltételeket tartalmaz, amelyek biztosítják az UniCredit Bank jogát az említett szerződés egyoldalú módosítására.

13 A Fővárosi Törvényszék (Magyarország) előtt 2012. július 18-án indult eljárás Lintner Györgyné keresete alapján, amely arra irányult, hogy e bíróság visszaható hatállyal állapítsa meg az említett feltételek érvénytelenségét, e kereset pedig többek között a 93/13 irányelven alapult. E bíróság 2013. augusztus 29-i ítéletével az említett keresetet elutasította.

14 A Fővárosi Ítéltábla (Magyarország) a 2014. április 1-jén hozott végzésben, a Lintner Györgyné által benyújtott fellebbezés alapján eljárva hatályon kívül helyezte ezt az ítéletet, a Fővárosi Törvényszéket pedig a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. A Fővárosi Ítéltábla e végzésben emlékeztetett arra, hogy a Bíróság a 93/13 irányelvre vonatkozó ítélkezési gyakorlatában következetesen felidézte azt az elvet, amely szerint a bíróságnak a fogyasztókkal kötött szerződésekkel kapcsolatos ügyekben hivatalból vizsgálnia kell az e szerződésekben foglalt feltételek tisztességtelen jellegét. E tekintetben a Fővárosi Ítéltábla kiemelte, hogy azon értelmezés szerint, amelyet e bíróság az említett irányelvvel és az arra vonatkozó ítélkezési gyakorlattal, valamint az alkalmazandó nemzeti jogszabályokkal kapcsolatban kialakított, ezen irányelv hatékony alkalmazása csak akkor lehetséges, ha a nemzeti bíróság a per tárgyát képező szerződés egészét hivatalból vizsgálja. Így a Fővárosi Ítéltábla azt az iránymutatást adta a Fővárosi Törvényszéknek, hogy a felperest hívja fel nyilatkozattételre abban a kérdésben, hogy kíván-e az említett végzéssel érintett feltételek vagy olyan további szerződési feltételek tisztességtelen jellegére hivatkozni, amelyekre az eredeti keresete nem terjedt ki, továbbá hogy a kérdéses feltételek kihagyása után a szerződést magára nézve kötelezőnek tekinti-e.

15 A Fővárosi Törvényszék 2015. december 7-én hozott végzésével a megismételt eljárás során megszüntette a pert azzal az indokkal, hogy Lintner Györgyné nem tett eleget a hozzá intézett azon felhívásnak, hogy terjesszen elő „az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló” keresetet, összhangban az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, devizában nyilvántartott kölcsönszerződésekre vonatkozó azon eseti jogszabályokkal, amelyeket a 2014. év során, vagyis az e jogszabályokkal érintett szerződések megkötését követően fogadtak el. E jogszabályok között szerepel többek között a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó

jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény), valamint a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény), amelyek az e szerződésekben foglalt bizonyos feltételeket, vagyis egyrészt az egyoldalú szerződésmódosítási joggal, másrészt pedig az érintett deviza eladási és vételi árfolyama közötti különbözettel kapcsolatos feltételeket illetően a tisztességtelen jelleg megállapítását, valamint az ennek alapján alkalmazandó következményeket szabályozó rendelkezéseket tartalmazzak.

- 16 A Fővárosi Ítéltábla 2016. március 29-én, ismét Lintner Györgyné fellebbezése alapján eljárva a DH1 és a DH2 törvényekkel érintett szerződési feltételek vonatkozásában helybenhagyta az említett végzést, ezt meghaladóan azonban azt hatályon kívül helyezte, a Fővárosi Törvényszéket pedig újabb határozat hozatalára utasította.
- 17 E tekintetben a Fővárosi Ítéltábla úgy ítélte meg, hogy jóllehet a DH1 és a DH2 törvénnyel érintett feltételek a továbbiakban már valóban nem képezhetik bírósági határozat tárgyát, a Fővárosi Törvényszéknek Lintner Györgyné kereseti kérelmei alapján mégis meg kellett volna vizsgálnia ugyanezen szerződésnek a közjegyzői ténytanúsítványra, a felmondás okaira és egyes, a fogyasztót terhelő költségekre vonatkozó feltételeit.
- 18 A Fővárosi Törvényszék, amelynek az említett feltételekről határoznia kell, kiemeli, hogy a fentiek alapján olyan szerződési feltételeket kell hivatalból megvizsgálnia, amelyeket Lintner Györgyné az elsőfokú eljárásban nem kifogásolt, továbbá a keresetének indokolásában sem tett olyan tényállításokat, amelyekből levezethető lett volna, hogy a Fővárosi Ítéltábla által megjelölt feltételek tisztességtelen jellegének megállapítását is kéri.
- 19 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság felveti azt a kérdést, hogy egyrészt mennyiben köteles lefolytatni minden egyes feltétel tisztességtelen jellegének vizsgálatát olyan szerződés esetében, amelynek csupán bizonyos feltételei képezik tárgyát a fogyasztó által előterjesztett keresetnek, másrészt pedig e vizsgálat keretében mennyiben kötik őt a felperes kereseti kérelmei. A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben hivatkozik a Bíróság ítélezési gyakorlatára, így többek között a 2009. június 4-i Pannon GSM ítéletre (C-243/08, EU:C:2009:350), amelyből kitűnik, hogy a tisztességtelen jelleg hivatalbóli értékelésének indoka az a körülmény, hogy a fogyasztó nem ismeri jogait, illetve hogy az igényérvényesítéstől visszatartja őt egy esetleges bírósági eljárás költsége. A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a magyar jogban a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása iránti eljárásokat kizárólag jogi képviselő útján lehet megindítani.
- 20 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) akként határozott, hogy a per tárgyalását felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
 - „1) Akként kell-e értelmezni a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdését – figyelembe véve a kötelező jogi képviseletet előíró nemzeti szabályozást is –, hogy vizsgálni kell minden egyes szerződési feltételt külön-külön abból a szempontból, hogy az tisztességtelennek minősülhet-e[,] függetlenül attól a körülménytől, hogy a keresetben megjelölt igény elbírálásához tényleg szükség van-e a szerződés összes feltételének vizsgálatára?
 - 2) Vagy az (1) pontban megfogalmazottakkal ellentétben akként kell-e értelmezni a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdését, hogy az igény alapját képező feltétel tisztességtelen jellegének értékeléséhez kell vizsgálni a szerződés minden egyéb feltételét?
 - 3) Amennyiben a (2) pontban meghatározott kérdésre a válasz igen, akkor ez jelentheti-e azt, hogy a szerződés egészének vizsgálata az adott feltétel tisztességtelenségének megállapíthatósága céljából szükséges, ezért nem a keresettel támadott szerződéses feltételtől függetlenül, önállóan vizsgálendő minden egyes pont tisztességtelensége?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 21 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval megkötött szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, köteles hivatalból és egyenként megvizsgálni az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyet e fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e.
- 22 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Lintner Györgyné által előterjesztett eredeti kereset csupán azon szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megállapítására irányult, amelyek biztosították az UniCredit Banknak a lehetőséget, hogy egyoldalúan módosítsa az alapügy tárgyát képező kölcsönszerződést. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak az eljárás jelenlegi szakaszában arról a kérdéstről kell határoznia, hogy a 93/13 irányelv értelmében köteles-e az előtte folyamatban lévő jogvitát – a Fővárosi Ítéltábla által fellebbezés alapján hozott határozatban foglalt utasításnak megfelelően – hivatalból kiterjeszteni e szerződés azon feltételei esetlegesen tisztességtelen jellegének értékelésére, amelyek a közjegyzői ténytanúsítványra, a felmondás okaira, valamint a Lintner Györgynét terhelő bizonyos költségekre vonatkoznak, jóllehet ez utóbbi feltételeket az alapügy felperese az eredeti keresetében nem vitatta.
- 23 E tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, amely szerint a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében, amely helyzet az eladó vagy szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételek elfogadásához vezet, anélkül hogy a fogyasztó befolyásolni tudná ezek tartalmát (lásd többek között: 2009. június 4-i Pannon GSM ítélet, C-243/08, EU:C:2009:350, 22. pont; 2018. május 17-i Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítélet, C-147/16, EU:C:2018:320, 26. pont).
- 24 A Bíróság azt is megállapította, hogy e hátrányos helyzet tekintetében ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Amint az az ítélkezési gyakorlatból következik, olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (2018. május 17-i Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítélet, C-147/16, EU:C:2018:320, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 25 Az említett irányelvben előírt védelem biztosítása érdekében a Bíróság hangsúlyozta, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között fennálló egyenlőtlen helyzetet csak a szerződő feleken kívüli, pozitív beavatkozás egyenlítheti ki (2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítélet, C-137/08, EU:C:2010:659, 48. pont; 2018. május 17-i Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítélet, C-147/16, EU:C:2018:320, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 26 Így először is, az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (2018. május 17-i Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen ítélet, C-147/16, EU:C:2018:320, 29. pont; 2018. szeptember 20-i OTP Bank et OTP Faktoring ítélet, C-51/17, EU:C:2018:750, 87. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 27 Következésképpen az a kötelező hivatalbóli vizsgálat, amelyet az eljáró nemzeti bíróságnak a 93/13 irányelv értelmében le kell folytatnia, első lépésként azokra a szerződési feltételekre korlátozódik, amelyek tisztességtelen jellege az említett nemzeti bíróság rendelkezésére álló iratanyagban szereplő jogi és ténybeli elemek alapján megállapítható. Ha ugyanis e bíróság nem rendelkezik az összes ilyen elemmel, nem tudja lefolytatni e vizsgálatot (lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet, C-176/17, EU:C:2018:711, 46. és 47. pont).
- 28 Az ilyen vizsgálatnak második lépésként tiszteletben kell tartania a jogvita tárgyának kereteit, amely alatt azt a célt kell érteni, amelyet valamely fél a keresetei kérelmei és az ennek érdekében előadott

jogalapok fényében értelmezett követeléseirel el akar érni.

- 29 Mindenekelőtt, jóllehet a 93/13 irányelv által megkövetelt fogyasztóvédelem az eljáró nemzeti bíróság részéről tevékeny közreműködést ír elő, ahhoz, hogy e védelmet biztosítani lehessen, szükséges, hogy valamelyik szerződő fél bírósági eljárást indítson (lásd ebben az értelemben: 2015. október 1-jei ERSTE Bank Hungary ítélet, C-32/14, EU:C:2015:637, 63. pont).
- 30 Továbbá azon védelem hatékony érvényesülése, amelyet az érintett nemzeti bíróságnak az említett irányelv értelmében hivatalból eljárva biztosítania kell a fogyasztónak, nem terjedhet addig, hogy figyelmen kívül hagyják a jogvita tárgyának – ahogyan azt a felek az általuk felhozott jogalapok fényében értelmezett követeléseik révén meghatározták – kereteit vagy túlterjeszkedjenek azokon, vagyis az említett nemzeti bíróság nem köteles e jogvitát az előtte felhozott kereseti kérelmeken és jogalapokon túl kiterjeszteni azáltal, hogy az esetlegesen tisztességtelen jellegük vizsgálata érdekében egyenként elemzi az olyan szerződés összes többi feltételét, amelynek csupán bizonyos feltételei képezik tárgyát az e bíróság elé terjesztett keresetnek.
- 31 Ezt az értékelést többek között az a körülmény igazolja, hogy a rendelkezési elv, amely szerint a jogvita tárgyát a felek határozzák meg, továbbá a *ne ultra petita* elve, amely szerint a bíróság nem terjeszkedhet túl a felek kérelmein, és amely elvekre a tárgyalás során a magyar kormány is hivatkozott, sérülhetnének, ha a nemzeti bíróságok a 93/13 irányelv értelmében kötelesek lennének a jogvita tárgyának a felek kérelmei és jogalapjai révén meghatározott kereteit figyelmen kívül hagyni vagy azokon túlterjeszkedni, mint azt lényegében a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 43. és 51. pontjában.
- 32 Következésképpen a nemzeti bíróság az elé terjesztett jogvita tárgyának keretei között köteles hivatalból megvizsgálni valamely szerződési feltételt azon védelem címén, amelyet a 93/13 irányelv értelmében kell biztosítani a fogyasztónak, annak elkerülése érdekében, hogy a fogyasztó követeléseit elutasítsa egy – adott esetben jogerőre emelkedő – határozattal, miközben e követeléseknek helyt lehetett volna adni, ha e fogyasztó a tájékoztatlansága folytán nem mulasztott volna el hivatkozni e feltétel tisztességtelen jellegére.
- 33 Pontosítani kell azt is, hogy annak érdekében, hogy a fogyasztó teljeskörűen részesülhessen a 93/13 irányelv által részére biztosított védelemből, továbbá hogy ne sérüljön e védelem hatékony érvényesülése, a nemzeti bíróság nem értékelheti formálisan az elé terjesztett követeléseket, hanem épp ellenkezőleg, azok tartalmát az alátámasztásuk érdekében felhozott jogalapok fényében kell feltárnia.
- 34 A jelen ítélet 27–33. pontjában kifejtett megfontolásokból következik, hogy csak azok a szerződési feltételek tartoznak a nemzeti bíróságot terhelő hivatalbóli vizsgálat kötelezettsége alá, amelyekre ugyan nem terjed ki a fogyasztó keresete, mégis kapcsolódnak a jogvitának a felek által a kereseti kérelmekre és a jogalapjaikra tekintettel meghatározott tárgyhöz, és e feltételeket kell az esetlegesen tisztességtelen jellegükről való meggyőződés érdekében megvizsgálni, amint a bíróság rendelkezésére állnak az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemek.
- 35 Másodszor, ami a hivatalbóli vizsgálatra irányuló fenti kötelezettség teljesítését illeti, jóllehet e kötelezettség az előző pontban említett feltételekre korlátozódik, ebből mégsem vezethető le, hogy az eljáró bíróságnak e vizsgálat szempontjából minden körülmények között kizárólag a felek által hivatkozott jogi és ténybeli elemekhez kellene tartania magát annak érdekében, hogy az említett vizsgálatot azon feltételekre korlátozza, amelyek tisztességtelen jellege önmagában ezen elemek alapján véglegesen értékelhető.
- 36 A Bíróság ugyanis több alkalommal megállapította, hogy a nemzeti bíróságnak hivatalból bizonyítást kell felvennie annak meghatározása érdekében, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita alapjául szolgáló, az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésben foglalt valamely feltétel a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik-e (lásd ebben az értelemben: 2010. november 9-i VB Pénzügyi Lízing ítélet, C-137/08, EU:C:2010:659, 56. pont; 2019. november 7-i Profi Credit Polska ítélet, C-419/18 és C-483/18, EU:C:2019:930, 66. pont).
- 37 Hasonlóképp, és mint azt lényegében a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 61–64. pontjában, ha a nemzeti bíróság elé terjesztett iratanyagban foglalt jogi és ténybeli elemek komoly kétségeket

támasztanak bizonyos olyan feltételek tisztességtelen jellegét illetően, amelyekre a fogyasztó nem hivatkozott, viszont amelyek kapcsolatban állnak a jogvita tárgyával, anélkül azonban, hogy e kérdésben végleges értékeléseket lehetne kialakítani, a nemzeti bíróság feladata, hogy ezen iratanyag kiegészítése érdekében szükség esetén hivatalból bizonyítást vegyen fel, a kontradiktórius eljárás elvének tiszteletben tartásával felhíva a feleket, hogy adják meg neki az ehhez szükséges felvilágosításokat és dokumentumokat.

- 38 A fentiekből következik, hogy a nemzeti bíróság köteles hivatalból megtenni a jelen ítélet előző pontjában említettekhez hasonló bizonyítási intézkedéseket, amennyiben az említett iratanyagban már meglévő jogi és ténybeli elemek komoly kétségeket támasztanak bizonyos olyan feltételek tisztességtelen jellegét illetően, amelyek, jóllehet a fogyasztó keresettel nem támadta őket, kapcsolódnak a jogvita tárgyához, következésképpen pedig az e bíróság által lefolytatandó hivatalbóli vizsgálat megköveteli, hogy ilyen bizonyítási intézkedéseket tegyenek.
- 39 E konkrét ügyben a jelen ítélet 22. pontjában kifejtett megfontolások alapján úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság abból az előfeltevésből indul ki, amely szerint azok a feltételek, amelyeket Lintner Györgyné keresettel nem támadott, nem kapcsolódnak az alapjogvita tárgyához, mivel az, hogy miként kell elbírálni Lintner Györgyné kifejezetten azon feltételekre vonatkozó követeléseit, amelyek az UniCredit Bank számára lehetővé teszik a szerződés egyoldalú módosítását, semmilyen módon nem függ az előbbi feltételekre vonatkozó határozattól. Márpedig ez esetben a hivatalbóli vizsgálatra vonatkozóan a 93/13 irányelvből eredő kötelezettség nem terjed ki az említett feltételekre, annak fenntartásával, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak vizsgálnia kell majd, hogy az említett jogvitának pontosan mi a tárgya, tekintettel a Lintner Györgyné által felhozott kereseti kérelmekre és jogalapokra. E megállapítás ugyanakkor nem jár azon lehetőség sérelmével, hogy Lintner Györgyné az irányadó nemzeti jogszabályok értelmében adott esetben újabb keresetet indíthat a szerződés azon feltételeivel kapcsolatban, amelyek az eredeti keresetének nem képezték tárgyát, vagy a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott keresetét e bíróság felhívása alapján vagy saját kezdeményezésére kiterjesztheti.
- 40 Másfelől az, hogy Lintner Györgyné jogi képviselő útján jár el, nincs hatással a fenti elemzésre, mivel a nemzeti bíróság által lefolytatandó hivatalbóli vizsgálat terjedelmének általános jellegű kérdés az egyes eljárások konkrét körülményeitől elvonatkoztatva kell elbírálni (lásd analógia útján: 2007. október 4-i Rampion és Godard ítélet, C-429/05, EU:C:2007:575, 62. és 65. pont).
- 41 Végül emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy a 93/13 irányelv 8. cikke értelmében „[a] tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak”. Következésképpen a tagállamoknak továbbra is lehetőségük van arra, hogy a belső jogukban olyan hivatalbóli vizsgálatról rendelkezzenek, amely kiterjedtebb, mint amelyet a bíróságaik ezen irányelv alapján, a jelen ítélet 28–38. pontjában kifejtett megfontolásokkal összhangban kötelesek lefolytatni.
- 42 Másrészt, abban az esetben, ha a nemzeti bíróság – azután, hogy a rendelkezésére álló, vagy az e célból általa hivatalból elrendelt bizonyításfelvételt követően tudomására jutott ténybeli és jogi elemek alapján megállapította, hogy valamely feltétel az említett irányelv hatálya alá tartozik – az általa hivatalból lefolytatott értékelés során észleli e feltétel tisztességtelen jellegét, főszabály szerint köteles a peres feleket tájékoztatni erről, és felhívni őket arra, hogy a nemzeti eljárásjogi szabályokban erre vonatkozóan előírtak szerint, kontradiktórius eljárásban vitassák meg azokat (lásd ebben az értelemben: 2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C 472/11, EU:C:2013:88, 31. és 32. pont; 2019. november 7-i Profi Credit Polska ítélet, C-419/18 és C-483/18, EU:C:2019:930, 70. pont).
- 43 Harmadrészt, a nemzeti bíróságnak a 93/13 irányelv alapján nem kell mellőznie az ilyen szerződési feltételek alkalmazását, amennyiben a fogyasztó e bíróság általi kioktatást követően nem kíván hivatkozni a tisztességtelen jellegre és a kötelező erő hiányára (2009. június 4-i Pannon GSM ítélet, C-243/08, EU:C:2009:350, 33. pont).
- 44 Az eddigi megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy

szolgáltatóval megkötött szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, nem köteles hivatalból és egyenként megvizsgálni az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyeket e fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e, hanem csak azokat a feltételeket köteles megvizsgálni, amelyek kapcsolódnak a jogvitának a felek által meghatározott tárgyához, amint rendelkezésére állnak az ehhez szükséges – adott esetben bizonyításfelvétellel kiegészített – jogi és ténybeli elemek.

A második és a harmadik kérdésről

- 45 Második és harmadik kérdésével, amelyeket együtt kell megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy ha a fogyasztó követeléseinek alapjául szolgáló szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékeléséhez figyelembe kell venni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által megkötött szerződés összes többi feltételét, e figyelembevétel önmagában maga után vonja az eljáró nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy hivatalból vizsgálja meg ezen összes feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.
- 46 E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a nemzeti bíróságnak az általa elbírálandó igény alapjául szolgáló szerződési feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegére vonatkozó értékelés céljából figyelembe kell vennie a szerződés minden egyéb feltételét (2013. február 21-i Banif Plus Bank ítélet, C-472/11, EU:C:2013:88, 41. pont).
- 47 Az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés összes többi feltételének figyelembevételére irányuló e kötelezettség azzal magyarázható, hogy a keresettel támadott feltétel vizsgálata során figyelembe kell venni az összes olyan körülményt, amely releváns lehet e feltétel és a háttérét képező összefüggések megértése szempontjából, mivel e szerződés tartalmától függően az említett feltétel tisztességtelen jellegének értékelése érdekében szükség lehet az említett szerződés összes feltétele együttes hatásának értékelésére (lásd ebben az értelemben: 2016. április 21-i Radlinger és Radlingerová ítélet, C-377/14, EU:C:2016:283, 95. pont).
- 48 Ugyanakkor, mint az kitűnik az első kérdés elemzése keretében kifejtett megfontolásokból, és mint azt a főtanácsnok is kiemelte az indítványának 75. pontjában, a fentiekből nem következik, hogy a nemzeti bíróság azon értékelés keretében, amelyet a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján folytat le, köteles lenne e többi szerződési feltételt az esetlegesen tisztességtelen jellegüket illetően egyenként megvizsgálni.
- 49 Az eddigi megfontolásokra tekintettel a második és harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy jöllehet a fogyasztó követeléseinek alapjául szolgáló szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékeléséhez figyelembe kell venni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által megkötött szerződés összes többi feltételét, e figyelembevétel önmagában nem vonja maga után az eljáró nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy hivatalból vizsgálja meg ezen összes feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.

A költségekről

- 50 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy az a nemzeti bíróság, amely a fogyasztó által annak megállapítása iránt indított kereset tárgyában jár el, hogy az e fogyasztó által az eladóval vagy szolgáltatóval megkötött**

szerződésben foglalt bizonyos feltételek tisztességtelenek, nem köteles hivatalból és egyenként megvizsgálni az összes többi olyan szerződési feltételt, amelyeket e fogyasztó keresettel nem támadott, annak vizsgálata érdekében, hogy e feltételek tisztességteleneknek minősülnek-e, hanem csak azokat a feltételeket köteles megvizsgálni, amelyek kapcsolódnak a jogvitának a felek által meghatározott tárgyához, amint rendelkezésére állnak az ehhez szükséges – adott esetben bizonyításfelvétellel kiegészített – jogi és ténybeli elemek.

- 2) A 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy jöllehet a fogyasztó követeléseinek alapjául szolgáló szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékeléséhez figyelembe kell venni a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató által megkötött szerződés összes többi feltételét, e figyelembevétel önmagában nem vonja maga után az eljáró nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy hivatalból vizsgálja meg ezen összes feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegét.

Prechal

Lenaerts

Rossi

Malenovský

Biltgen

Kihirdetve Luxembourgban, a 2020. március 11-i nyilvános ülésen.

A. Calot Escobar

A. Prechal

hivatalvezető

a harmadik tanács elnöke

* Az eljárás nyelve: magyar.